

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2026.4.30.
COM(2026) 850 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

**a piaci alapú villamosenergia-ellátási árakról, a hatékony kiskereskedelmi piaci
versenyről és a rugalmasság díjazásának a kiskereskedelmi szerződésekben történő
előmozdításáról**

BEVEZETÉS

A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló, 2019. június 5-i (EU) 2019/944 európai parlamenti és tanácsi irányelv¹ (a továbbiakban: (EU) 2019/944 irányelv vagy a villamos energiáról szóló irányelv) 5. cikkének (10) bekezdése előírja a Bizottság számára, hogy készítsen jelentést az 5. cikkben foglalt, a piaci alapú ellátási árakra és a villamosenergia-ellátás árképzésébe való állami beavatkozásokra vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról.

Az energia megfizethetőségének előmozdítására és a villamosenergia-piacokon való rugalmas részvétel lehetővé tételére vonatkozó kötelezettségvállalásával összhangban a Bizottság a megfizethető energiára vonatkozó cselekvési tervben² bejelentetteknek megfelelően arra törekszik, hogy a megfizethetőbb energia eszközeként előmozdítsa az ellentételezést³, többek között az alacsonyabb villamosenergia-ellátási költségek révén.

A versenyképes kiskereskedelmi piacok és a keresletoldali rugalmasság szorosan kapcsolódnak a megfizethető energiára vonatkozó cselekvési terv egyéb aspektusaihoz, különösen a Bizottság villamosítási és digitalizációs stratégiáihoz, amelyek szintén nagy hangsúlyt fektetnek a fogyasztóbarát módon történő megvalósításra⁴.

E jelentés első fejezete az (EU) 2019/944 irányelv 5. cikkében előírt piaci alapú kiskereskedelmi árakkal foglalkozik, amelyek kulcsfontosságúak az ellátók közötti hatékony verseny megteremtéséhez és a fogyasztóknak szóló piaci ajánlatok javításához. Kiemeli továbbá azokat a gyakorlatokat, amelyek segítik a tagállamokat az 5. cikk végrehajtásában. A piaci alapú árak a rugalmas szerződések teljesítése szempontjából is fontosak. Azokban a tagállamokban, ahol továbbra is árbeavatkozások vannak érvényben, az átállást gondosan kell kezelni a megfizethetőség biztosítása érdekében, ugyanakkor lehetővé kell tenni a rugalmas kiskereskedelmi szerződéseket alátámasztó egyértelmű árjelzéseket.

A különböző eszközökkel biztosítható keresletoldali rugalmasság⁵ központi szerepet játszik a piacok fogyasztói igényekhez való igazításában, a megfizethetőség, a megtakarítások és a rendszerhatékonyság biztosításában. A rugalmasság az alacsonyabb árak és a jobb energiafelhasználás révén közvetlenül a részt vevő fogyasztók számára, a költségek csökkentése és a hatékonyság növelése révén pedig a tágabb rendszer számára is értéket teremt. A vezérelvnek azonban egyrészt annak kell lennie, hogy a rugalmasság szolgálja, ne pedig terhelje a fogyasztókat, másrészt pedig annak, hogy a kiskereskedelmi ajánlatok és a rendszerösztönzők a kialakításuknál fogva biztosítsák az egyértelműséget, a méltányosságot és az inkluzivitást. Ezen előnyök gyakorlati megvalósítása érdekében aktívan elő kell mozdítani a keresletoldali rugalmasságot, amennyiben az egyértelmű előnyökkel jár. Ez különösen a

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/944 irányelve (2019. június 5.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2012/27/EU irányelv módosításáról (átdolgozás) (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 158., 2019.6.14., 125. o.), a tagállamoknak 2020. december 31. előtt kellett befejezniük az átültetést, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

² COM(2025) 79 final, „Cselekvési terv a megfizethető energiáért: Az energiaunióban rejlő valós érték kibontakoztatása a megfizethető, hatékony és tiszta energia minden európai számára történő biztosítása érdekében”.

³ E dokumentumban a *kiskereskedelmi villamosenergia-ellátási szerződés* főként az energiaellátók és a nagykereskedelmi piacokhoz közvetlenül hozzá nem férő fogyasztók, köztük a háztartások és a vállalkozások (pl. kis- és középvállalkozások és mikrovállalkozások) között létrejött szerződést jelent.

⁴ A megfizethető energiára vonatkozó cselekvési tervben bejelentetteknek megfelelően a Bizottság villamosítási cselekvési tervet, valamint az energiaágazat digitalizációjára és mesterséges intelligenciára vonatkozó stratégiai ütemtervet fog előterjeszteni.

⁵ Az (EU) 2019/943 rendelet 2. cikke 79. pontjának fogalommeghatározása szerint a rugalmasság az adott villamosenergia-rendszer azon képessége, hogy alkalmazkodni tud a termelési és fogyasztási minták változékonyságához és a hálózati rendelkezésre állásához a vonatkozó piaci időkereteken belül.

kiskereskedelmi piacon való részvételre felkészített és motivált végfelhasználókra vonatkozik, de az energiarendszer egészére is.

A jelentés második fejezetének témája a rugalmasság olyan kiskereskedelmi szerződések⁶ révén történő biztosítása, ahol a fogyasztók villamosenergia-felhasználásuk megváltoztatásával reagálhatnak az árjelzésekre. E rugalmasság biztosításának célja a fogyasztók szerepvállalásának fokozása a kereslet és a kínálat dinamikájához igazodó energiafelhasználás ösztönzésével, ugyanakkor a megfizethetőség fenntartása és a kiszolgáltatott fogyasztók védelme.

1. A PIACIALAPÚ ELLÁTÁSI ÁRAK

Az (EU) 2019/944 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése szerint az ellátók szabadon határozhatják meg, hogy milyen áron kínálnak villamos energiát a felhasználók számára. Ez a fogyasztók azon jogával együtt, hogy megválaszthatják saját ellátójukat, a villamos energiáról szóló irányelvben kulcsfontosságú elem, amely biztosítja a tisztességes versenyt és a nyílt hozzáférést valamennyi ellátó számára.

Az 5. cikk célja lehetővé tenni a fogyasztók számára, hogy teljes mértékben kihasználhassák a liberalizált belső villamosenergia-piac előnyeit, amely ösztönzi az árversenyt és a nem árjellegű versenyt a villamosenergia-ellátók között, új belépőket vonz, és végső soron növeli a fogyasztók választási lehetőségeit és elégedettségét. A liberalizált energiapiacok emellett hozzájárulnak egyrészt ahhoz, hogy a fogyasztók teljes mértékben kihasználhassák a fokozott rugalmasság és a megújuló energiaforrásokba történő jobb energetikai beruházások előnyeit, másrészt a keresletoldali válasz révén a hálózat stabilitását is javítják. A villamos energiáról szóló irányelv az 5. cikk mellett a versenyt és a fogyasztók választási lehetőségeit megkönnyítő egyéb intézkedéseket is tartalmaz, rendelkezik például ár-összehasonlító eszközökről, a pontos számlázásról, intelligens fogyasztásmérőkről és a peren kívüli vitarendezéshez fűződő jogokról.

Az 5. cikk azt is lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy szigorú kritériumok alapján beavatkozzanak az árképzésbe: vagy az energiaszegénységben élő és kiszolgáltatott helyzetben lévő felhasználók védelme érdekében, vagy pedig – a hatékony versenyre való teljes átállás részeként – valamennyi háztartásra és mikrovállalkozásra kiterjedően. Az árképzésbe való beavatkozás (más néven a „szabályozott árak” alkalmazása) legalább egy kiskereskedelmi ellátó azon képességének korlátozását jelenti, hogy szabadon meghatározza azt az árat, amelyen legalább egy szerződése keretében villamos energiát értékesít⁷. Szabályozott árakkal hatékonyan stabilizálható a végső fogyasztók által fizetendő energiaár. Ugyanakkor azok potenciálisan megszüntetik a fogyasztók felé irányuló árjelzést, csökkentik az energiahatékonysági ösztönzőket, és rontják a versenyt, ami hosszú távon káros a fogyasztók számára.

Ez a jelentés a tagállamok kiskereskedelmi piacain a villamos energiáról szóló irányelv 2019. júliusi hatálybalépése óta alkalmazott árképzési mechanizmusokat értékeli. A jelentés alapjául a tagállamok által az 5. cikk (9) bekezdése alapján benyújtott jelentések⁸, valamint az ACER elemzései és adatai, az Eurostat adatai és másodelemzések szolgálnak.

⁶ A keresletoldali válasz e típusa általánosan áralapú (vagy implicit) keresletoldali válaszként ismert, mivel a fogyasztók a kiskereskedelmi villamosenergia-árak változásaira reagálva olyan időszakokra helyezik át a fogyasztásukat, amikor a villamos energia olcsóbb.

⁷ Nem tartoznak az 5. cikk hatálya alá az olyan beavatkozások, mint a háztartásoknak nyújtott egyszeri kifizetések, az utalványok, valamint a héa- és jövedékiadó-csökkentések, amelyek nem korlátozzák az ellátók szabad ármeghatározási képességét. A villamos energiáról szóló irányelv nem engedélyezi a nagykereskedelmi piaci beavatkozásokat.

⁸ Az 5. cikknek az 5. cikk (9) bekezdése szerinti tagállami végrehajtásáról.

Az elmúlt évek energiaválsága (a Covid19-világjárvány és az Ukrajna elleni 2022. évi indokolatlan orosz invázió következményei) ellenére vannak arra utaló jelek, hogy javultak a versenyfeltételek az Unióban, különösen azokban a tagállamokban, ahol nincs árszabályozás. Mindazonáltal a javításnak továbbra is jelentős tere van. A tagállamoknak ütemtervek mentén ki kell jelölniük a hatékony versenyre való átállás pályáját, és határozottabban kell törekedniük a nagyobb rugalmasság kialakítására a kiskereskedelmi piacokon.

1. háttérmagyarázat - Állami beavatkozások az árképzésbe az energiaválság idején

Az energiaválság 2022-ben jelentősen megnövelte a kiskereskedelmi árakat, és 2023-ban, valamint 2024 nagy részében is magas árszínvonal volt jellemző.

A Bizottság a REPowerEU közleményben (COM(2022) 108 final) iránymutatást adott a villamos energiáról szóló irányelv 5. cikkének a válság idején történő alkalmazásáról⁹. Ezt követte a magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról szóló (EU) 2022/1854 tanácsi rendelet, amely ideiglenesen kiterjesztette a tagállamok rendelkezésére álló azon lehetőségek körét, hogy beavatkozzanak a villamosenergia-árak meghatározásába¹⁰.

A válság során a tagállamok által alkalmazott beavatkozási eszközök közé tartoztak a kiskereskedelmi árakat érintő árbeavatkozások, a héacsökkentések, valamint a háztartási villamosenergia-jóváírások és -utalványok. Összességében a válság során a fogyasztók számos tagállamban szabályozott, maximált vagy más módon védett ajánlatok felé mozdultak el. Bár az intézkedések többségét megszüntették, egyesek 2025-ig hatályban maradtak.

A villamos energiáról szóló irányelv felülvizsgálata bevezette a 66a. cikket, amely alapján a Tanács uniós szintű vagy regionális árválság megállapításával lehetővé teheti a tagállamok számára, hogy a verseny, az energiahatékonyság és a keresletcsökkentési ösztönzők védelme érdekében szigorú feltételek mellett, ideiglenesen költség alatti árakat határozzanak meg, és kiterjesszék a kkv-knak nyújtott támogatást.

1.1. Az 5. cikk rendelkezéseire vonatkozó tagállami beszámolás jelenlegi állása

A tagállamok¹¹ az alábbiak szerint számoltak be az 5. cikk végrehajtásáról: A legtöbb jelentést 2025. március 31-ig nyújtották be, és azok az akkori helyzetet tükrözik:

- 14 tagállam számolt be arról, hogy nem hajtott végre árbeavatkozást: Ausztria, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lettország, Luxemburg, Németország, Svédország és Szlovénia.
- Három tagállam csak az energiaszegénységben élő és kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokra vonatkozóan számolt be beavatkozásról: Belgium, Olaszország és Portugália.
- Hat tagállam számolt be arról, hogy a versenypiacra való teljes átállás során valamennyi háztartásra és/vagy mikrovállalkozásra kiterjedő árbeavatkozást alkalmazott: Bulgária, Franciaország, Litvánia Magyarország, Spanyolország és Szlovákia.

⁹ [REPowerEU: Közös európai fellépés a megfizethetőbb, biztonságosabb és fenntarthatóbb energiáért, COM\(2022\) 108 final.](#)

¹⁰ E rendelet végrehajtásáról áttekintést nyújt [A magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásoknak az \(EU\) 2022/1854 tanácsi rendelettel összhangban történő felülvizsgálatáról szóló, az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak címzett bizottsági jelentés](#) (az Európai Unió Kiadóhivatala).

¹¹ 2024-ben a Bizottság mintát bocsátott rendelkezésre e követelmény könnyebb teljesítése érdekében.

- Három tagállam számolt be arról, hogy az árképzésbe való beavatkozás 2025-ben szűnik meg: Lengyelország (2025. szeptember), Portugália (2025. december), Románia (2025. július).
- Két tagállam jelzett eltérést az 5. cikk alkalmazásától és azt, hogy ebből következően nem indokolt a beszámolás¹²: Ciprus és Málta.

Az 5. cikk (8) bekezdése értelmében tagállamok a kiskereskedelmi árak szabályozására vonatkozó döntésüket azok elfogadásától számított egy hónapon belül bejelentik a Bizottságnak. Ez a kötelezettség a folyamatban lévő programok valamennyi lényeges módosítását (pl. a kedvezményezettek körének bővítését) is magában foglalja. Ezeket a kötelezettségeket rendszeresen teljesíteni kell.

1.2. Árbeavatkozás a kiszolgáltatott helyzetben lévő és energiaszegénységben élő fogyasztók érdekében

Az 5. cikk (2) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak az energiaszegénységben élő vagy kiszolgáltatott helyzetben lévő felhasználók védelmét elsősorban szociálpolitika révén vagy az energiaellátás árképzésébe való állami beavatkozástól eltérő egyéb eszközökkel kell biztosítaniuk. Ezek az intézkedések az energiaszegénységről szóló, az energiaszegénység kezelését célzó strukturális megoldásokra összpontosító (EU) 2023/2407 bizottsági ajánlásban¹³ meghatározott formákat ölthetik.

Ettől függetlenül az 5. cikk (3) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az árképzés tekintetében állami beavatkozást alkalmazzanak. Az ilyen beavatkozásoknak a kiszolgáltatott helyzetben lévő és energiaszegénységben élő személyek támogatását célzó beavatkozások tágabb keretén belül kell megvalósulniuk a nemzeti energia- és klímatervek (NEKT-ek) keretében¹⁴.

Az 5. cikk (4) bekezdése előírja, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokra vonatkozó villamosenergia-árképzésbe történő állami beavatkozásoknak általános gazdasági érdeket kell szolgálniuk, átláthatónak és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük, egyenlő hozzáférést kell biztosítaniuk a szolgáltatók számára, időben korlátozottnak és arányosnak kell lenniük, és nem eredményezhetnek diszkriminatív módon további költségeket a piaci szereplők számára.

Belgium, Olaszország és Portugália olyan (szociális tarifák alkalmazásával végrehajtott) árképzési beavatkozásokról számolt be, amelyek csak a kiszolgáltatott helyzetben lévő és energiaszegénységben élő háztartásokra vonatkoznak. Ezek a beavatkozások az említett országokban az energiaszegénység elleni küzdelemre irányuló átfogóbb stratégiák részét képezik. Spanyolország emellett szociális kedvezményhez („bono social”) kapcsolódó mechanizmust vezetett be, amely szintén az 5. cikk (3) bekezdése szerinti beavatkozásnak tekinthető.

Míg Belgiumban e beavatkozás a háztartások 9,9 %-át érinti¹⁵, Olaszországban a kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztókra irányuló árbeavatkozás (*esercenti maggior tutela per clienti vulnerabili*) a háztartások 35 %-ára terjed ki, mivel a jogosultság feltételei szélesebb

¹² 66. cikk (4) bekezdés (Ciprus, az eltérés megújítására irányuló munka folyamatban van) és 66. cikk (5) bekezdés (Málta).

¹³ A Bizottság (EU) 2023/2407 ajánlása (2023. október 20.) az energiaszegénységről, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=OJ:L_202302407.

¹⁴ Az irányelv 5. cikkének (5) bekezdése az energiaunió irányításáról szóló (EU) 2018/1999 rendelet 3. cikke (3) bekezdésének d) pontjára és 24. cikkére hivatkozik, amelyek előírják a tagállamok számára, hogy integrált nemzeti energia- és klímaterveikben vázolják fel az energiaszegénység kezelésére irányuló szakpolitikákat és intézkedéseket, beleértve a szociálpolitikai intézkedéseket és más vonatkozó nemzeti programokat is.

¹⁵ CEER/ACER, 2023. Összehasonlításképpen: 2023-ban Belgiumban energiaszegénységi arány mintegy 6 % volt.

kör esetében teljesülnek¹⁶. Portugáliában a szociális tarifát¹⁷ a 2023–2050 közötti időszakra szóló, az energiaszegénység elleni küzdelemre irányuló hosszú távú stratégia (*Estratégia Nacional de Longo Prazo para o Combate à Pobreza Energética*) szociálpolitikai intézkedésként határozza meg, amely 2022-ben a villamosenergia-fogyasztók 13 %-át érintette¹⁸.

Az energiaszegénységben élő háztartásokat célzó megfizethetőségi intézkedésekkel – például jövedelemtámogatással, szociális jóléti programokkal vagy ideiglenes pénzügyi támogatással – szemben a tagállamoknak érdemes előnyben részesíteniük az olyan strukturális intézkedéseket, mint az energetikai felújítás. A szociális tarifák egy szélesebb körű, jól célzott megközelítés részeként alkalmazhatók a közvetlen nehézségek enyhítésére.

1.3. A háztartások és mikrovállalkozások teljes körére kiterjedő árbeavatkozás a hatékony versenyre való átállás időszakában

A villamosenergia-irányelv 5. cikkének (6) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a hatékony versenyre való teljes átállás során ideiglenesen szabályozzák a villamosenergia-árakat. Ez olyan korlátozott időtartamra teszi lehetővé a beavatkozást, amikor a verseny előnyei nem érvényesülnek teljes mértékben.

Az árbeavatkozások tekintetében együttesen kell teljesülniük az 5. cikk (7) bekezdésében a hatékony versenyre való átállással összefüggésben meghatározott, valamint az 5. cikk (4) bekezdése szerinti kritériumoknak. Ennek átfogó célja az, hogy a piaci torzulások megelőzése érdekében szilárd jogi és gazdasági struktúra jöjjön létre. Ezek közé tartozik többek között az előrehaladás értékelése, az ellátókkal szembeni megkülönböztetésmentes bánásmód, a költségszint feletti árképzés, a kedvezményezettek tájékoztatása más versenypiaci ajánlatokról, valamint a piaci és a szabályozott árakon ellátott felhasználók közötti keresztf finanszírozás megelőzése. Míg egyes országok sikeresen integrálták az árszabályozást a piac fokozatos liberalizációjával, mások csak az átmeneti szakasz legelején járnak. A piaci dinamika tekintetében jelentős különbségek mutatkoznak: Portugáliában például a háztartások 18 %-a, Litvániában 27,3 %-a, Spanyolországban 29 %-a, Franciaországban 57 %-a, Lengyelországban pedig 63 %-a még mindig szabályozott tarifát vesz igénybe¹⁹. Saját beszámolójuk szerint a felsorolt országok az 5. cikk (7) bekezdésének a) pontjában meghatározott követelményeknek azáltal tesznek eleget, hogy intézkedéseket hoznak a verseny fokozása érdekében, és nyomon követik az előrehaladást. Mindazonáltal nem mindegyikük határozott meg egyértelmű határidőt a programja felülvizsgálatára.

Ezzel szemben több tagállamban, például Magyarországon, Szlovákiában és Bulgáriában²⁰ a háztartási felhasználók közel 100 %-a vesz igénybe szabályozott tarifát. Egyes tagállamokban az intézkedések továbbra is kiterjednek a kis- és középvállalkozásokra (kkv-k). Noha válság idején a 2022/1854 rendelet alapján megengedettek, az ilyen intézkedések ellentétesek a villamos energiáról szóló irányelvvel.

¹⁶ Jogosult fogyasztók azok, akik betöltötték a 75. életévüket, azok a fogyasztók, akik gazdasági helyzetük vagy egészségi állapotuk alapján szociális kedvezményre jogosultak (elektromos orvosi eszközt igényelnek), a fogyatékkal élő személyek, a katasztrófaeseményt követően sürgősségi lakásban élők, valamint az összeköttetés nélküli kis szigeten élők.

¹⁷ A szociális tarifa nem tartozik az 5. cikk (3) bekezdésének hatálya alá, mivel „a kiszolgáltatót fogyasztók megválaszthatják ellátójukat, a kedvezményt pedig a hálózati díjra alkalmazandó”, ennél fogva az ellátók továbbra is szabadon határozhatják meg az árakat.

¹⁸ Direção-Geral de Energia e Geologia. *Estratégia Nacional de Longo Prazo para o Combate à Pobreza Energética* (RCM 11/2024, 2024.1.8.). 2024. <https://www.dgeg.gov.pt/media/rgicnnggr/rcm-11-2024-08-01-2024-estrat%C3%A9gia-nacional-de-longo-prazo-para-o-combate-%C3%A0-pobreza-energ%C3%A9tica.pdf>.

¹⁹ ACER, Piacfigyelési jelentés, 2025.

²⁰ ACER, Piacfigyelési jelentés, 2024, 23. o.

Az 5. cikk (7) bekezdésének a) pontja előírja, hogy az árképzésbe való állami beavatkozást „a hatékony verseny eléréséhez szükséges intézkedéscsomaggal, valamint az ezen intézkedések terén elért haladás értékelésére szolgáló módszertannal kell kiegészíteni”. E kötelezettség teljesítése érdekében a tagállamok intézkedések köré szerveződő ütemtervet határozhatnak meg, amelyben meghatározott mérföldköveknek és mutatókat tartalmazó értékelési módszertannak is szerepelnie kell. Ennek az ütemtervnek az 5. cikk (7) bekezdésében meghatározott átfogóbb kritériumokkal összhangban intézkedéseket kell felvázolnia az árképzési mechanizmusok torzulásainak csökkentésére, a piaci jelzések átláthatóságának fokozására és az ellátók közötti tisztességes verseny biztosítására.

Azáltal, hogy az ellátási árakat a piaci dinamikához kötik, a tagállamok ösztönözni tudják a megújuló energiába irányuló beruházásokat, javíthatják a hálózat stabilitását, és támogatni tudják azt, hogy a költségek hosszú távon kiszámíthatóak maradjanak a fogyasztók számára. Az ütemtervnek magában kell foglalnia **az érdekelt felekkel**, köztük az energiatermelőkkel, a fogyasztókkal és a szabályozó szervekkel a megfizethetőség és a piaci volatilitás kapcsán felmerülő aggályok kezelése érdekében **folytatott konzultációt** is. A strukturált megközelítés nemcsak felgyorsítja a megújuló energiaforrások integrációját, hanem azt is biztosítja, hogy a tagállamok reziliensek maradjanak az olyan külső sokkhatásokkal szemben, mint a geopolitikai zavarok vagy az energiakereslet hirtelen változásai.

Több tagállam sikeresen lebonyolította a kiskereskedelmi energiapiacra a hatékony verseny előmozdítására való átállást úgy, hogy mindeközben érvényesült a fogyasztói érdekek védelme. Írország például 2000 és 2011 között fokozatos megközelítést alkalmazott a piacnyitás terén, és ezzel egyidejűleg előmozdította a nagykereskedelmi piac liberalizációját. Litvánia jelenleg a kiskereskedelmi piaci verseny bevezetésének előrehaladott szakaszában van, és az energiaválság ellenére reziliensnek mutatkozott. Beadványaik alapján három másik tagállam jelentette be a kiskereskedelmi árképzésbe való árbeavatkozások fokozatos megszüntetését: Románia 2025 júliusától, Lengyelország 2025 szeptemberétől, Portugália pedig 2025 decemberétől. Ezek a példák rávilágítanak arra, hogy fokozatos, célzott stratégiákkal milyen módon teremthető egyensúly a piaci dinamizmus és a fogyasztóvédelem között.

Az 5. cikk (4) bekezdésének c) és d) pontjában, valamint az 5. cikk (7) bekezdésének b) pontjában foglalt rendelkezések előírják, hogy a beavatkozások ne részesítsenek indokolatlan előnyben vagy hátrányban bizonyos kedvezményezetteket vagy ellátókat. Minden villamosenergia-ipari vállalkozásnak egyenlő hozzáféréssel kell rendelkeznie a felhasználókhoz, és a beavatkozások pénzügyi terhet méltányosan kell elosztani²¹. Ezek a rendelkezések egyenlő versenyfeltételeket biztosítanak, és megakadályozzák a piac széttagozottságát, ami elengedhetetlen azokon a piacokon, ahol (hosszú múltra visszatekintő) erőfölényben lévő ellátó van jelen. A szabályozott árak nem juttathatnak jogtalan előnyhöz bizonyos ellátókat, sem a szabályozott árakon alapuló márképítés, sem pedig az adott ellátóval kötött egyéb, piaci alapú szerződések olyan előmozdítása révén, amely a szabályozott áras keretet használja ki.

Az ellátási árak piaci feltételekkel való összehangolása révén a tagállamok egyértelműbb árjelzéseket adhatnak a fogyasztóknak, miközben támogatják a megújuló energiaforrásokba irányuló beruházásokat, megerősítik a hálózatot, és javítják a háztartások költségeinek hosszú távú kiszámíthatóságát. Mindezek alapján, valamint az árbeavatkozásokat végrehajtó tagállamok általános célkitűzéseként a tagállamoknak egyértelmű, időhöz kötött ütemtervet kell kidolgozniuk a piaci alapú ellátási árakra való átállásra vonatkozóan, összhangban a

²¹ Lásd még: a Bíróság 2010. április 20-i ítélete, Federutility, C-265/08, ECLI:EU:C:2010:205, 45–46. pont.

megreformált uniós piac szerkezetének elveivel és a tiszta energiára való átállás célkitűzéseivel.

A Bizottság további tájékoztatást fog kérni az egyes tagállamok azon szándékáról, hogy meghatározzák és végrehajtsák erre irányuló ütemtervüket. A Bizottság értékeli továbbá az uniós szabályok és elvek tiszteletben tartását, és fokozni fogja együttműködését a tagállamokkal a lezáratlan kérdések megoldása érdekében.

Bár az (EU) 2019/944 irányelv 2025. január 1-je után nem ír elő új beszámolási határidőt, a tagállamok felkérést fognak kapni arra, hogy integrált nemzeti energia- és éghajlat-politikai eredményjelentéseiken keresztül rendszeresen számoljanak be a villamos energia kiskereskedelmi piacán folyó verseny szintjéről. A beszámolás tükrözheti a gázzal szülő (EU) 2024/1788 irányelv 4. cikkének (9) bekezdése szerinti, meglévő beszámolási kötelezettségeket, amelyeket kétfévente kell teljesíteni.

Az 5. cikk (4) bekezdésében foglalt elvek alkalmazása

A tagállamok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak meghatározásában, hogy mi minősül általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak és az ahhoz kapcsolódó közszolgáltatási kötelezettségnek. A tagállamok az „általános érdek”, a „szükségesség” és az „arányosság” 5. cikk (4) bekezdésének a) pontja szerinti kritériumainak értelmezésekor eltérő eredményekre jutottak²². A Federutility ítéletben a Bíróság a földgáz árképzésébe való állami beavatkozással összefüggésben értelmezte az arányosság elvét. Ezzel biztosítani kívánta, hogy az állami beavatkozások célzottak, hatékonyak, továbbá kialakításukban és alkalmazásukban megfelelően kiegyensúlyozottak maradjanak, különösen pedig azt, hogy a beavatkozás a kitűzött cél eléréséhez feltétlenül szükséges időtartamra korlátozódjon.

Az 5. cikk (4) bekezdésének d) pontja előírja, hogy az árképzésbe való valamennyi állami beavatkozásnak időben korlátozottnak és a kedvezményezettek tekintetében arányosnak kell lennie. Ezt a követelményt az arányosság és az általános érdek átfogóbb elveinek összefüggésében kell értelmezni. A beavatkozásnak igazodnia kell különösen a nemzeti szinten meghatározott célkitűzésekhez, például az energiaszegénység elleni küzdelemhez vagy a hatékony versenyre való átállás megkönnyítéséhez. Az időbeli korlátozás lehetővé teszi a rendszeres felülvizsgálatot annak ellenőrzése céljából, hogy az 5. cikkben meghatározott valamennyi beavatkozási kritérium továbbra is teljesül-e. Amennyiben az intézkedéseket fenntartják vagy meghosszabbítják, azokat szükségességük újbóli értékelése alapján ismét be kell jelenteni a Bizottságnak.

1.4. A tagállamok közötti verseny mértéke

A villamos energiáról szóló irányelv – és különösen annak 5. cikke – egyik fő célkitűzése a hatékony verseny biztosítása a kiskereskedelmi villamosenergia-piacokon. Jelentésében 18 tagállam számolt be arról, hogy szerinte kiskereskedelmi szinten hatékony verseny áll fenn, és öt tagállam²³ nyilatkozott ennek ellenkezőjéről.

A verseny két általánosan használt mutatója a Herfindahl-Hirschman index (HHI) és az ellátóváltási arány²⁴. A HHI az ellátók piaci részesedése alapján méri, hogy mennyire koncentrált egy piac: az alacsony koncentrációhoz nagyszámú ellátó és ennél fogva erősebb

²² E téren különböző uniós jogi eszközök kifejezetten garantálják az autonómiát, és azt az uniós bíróságok ítélkezési gyakorlata is megerősíti. Az Európai Unió Bírósága ugyanis az eddigiek során következetesen elismerte, hogy az uniós jog nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások meghatározásakor figyelembe vegyék a nemzeti politikájuk sajátos célkitűzéseit.

²³ Ausztria, Görögország, Lengyelország, Olaszország és Spanyolország.

²⁴ Mindkét mutatóra vonatkozóan az ACER szolgáltatott adatokat.

verseny társul, magas koncentráció esetén pedig a versenypiac feltételei kevésbé érvényesülnek. 2019 óta az átlagos HHI kismértékben csökkent az EU-ban, ami a versenyfeltételek bizonyos fokú javulását jelzi. Ebben Unió-szerte eltérések mutatkoztak: egyes tagállamokban²⁵ fokozódott a verseny, míg más tagállamokban²⁶ csökkenés volt tapasztalható. Az árszabályozást nem alkalmazó tagállamokban általában javult a verseny, míg azokban a tagállamokban, ahol szinte minden háztartás szabályozott áras körbe tartozott, a verseny kismértékben (1,7 %-kal) romlott. A válság negatív hatással volt a versenyre: a piaci koncentrációra vonatkozó következetes évesített adatokkal rendelkező 12 tagállam közül az egyszerű (nem súlyozott) átlagos HHI-index 4,7 %-kal nőtt²⁷. Ez részben azzal magyarázható, hogy egyes tagállamokban konszolidációra és a válságnak betudható ellátói piacelhagyásra²⁸ került sor.

A tagállamokban a nem háztartási szektor HHI-értéke általában alacsonyabb, mint a háztartási szektoré. Bár 2019 óta némileg javultak a versenyfeltételek a nem háztartási szektorban, egyes tagállamokban 2022-ben és 2023-ban romlottak a feltételek.

Az ellátóváltás aránya jelentős eltéréseket mutat az EU-n belül. A magasabb arány egészséges versenypiacra utal, míg az alacsonyabb arány a fogyasztók korlátozott választási lehetőségeit vagy mérsékeltbb szerepvállalását jelzi. Egyes tagállamokban az arány alkalmanként meghaladja a 20 %-ot²⁹, míg másokban következetesen 5 % alatt van³⁰. A villamos energiáról szóló irányelv bevezetése óta a legtöbb tagállamban mind a háztartási³¹, mind a nem háztartási szektorban³² nőtt az ellátóváltás aránya. A háztartási szektorban az átlagos uniós arány 2022-ben, a válság kezdetekor nőtt (8,7 %-ról 9 %-ra), majd 2023-ban csökkent (7,15 %-ra), valószínűleg a válság ellátókra gyakorolt hatása és az állami beavatkozások nyomán kialakult dinamika miatt. Hasonló tendencia volt megfigyelhető a nem háztartási szektorban is.

Az ACER megállapította³³, hogy a 10 % alatti ellátóváltási aránnyal rendelkező tagállamok közel háromnegyedében (73 %) van jelen erőfölényben lévő ellátó. Az ügynökség megállapítja továbbá, hogy az árbeavatkozások visszatartanak ellátóváltástól, mivel az árbeavatkozással érintett háztartási felhasználók aránya alacsonyabb azokban a tagállamokban, ahol az ellátóváltás aránya meghaladja a 10 %-ot. Hasonló eltérések vannak a tagállamok között a nem háztartási felhasználók ellátóváltási aránya tekintetében is. A nem háztartási felhasználók általában a háztartásokhoz képest nagyobb arányban váltanak: az átlagos arány 2023-ban kétszerese volt a háztartásokénak.

Összefoglalva megállapítható, hogy a villamos energiáról szóló irányelv bevezetése óta az energiaár-válságok hatása ellenére némileg javultak a versenyfeltételek. A feltételek azonban tagállamonként eltérőek. Számos piac továbbra is viszonylag koncentrált, és a válaszadók jelentős hányada (21,7 %) véli úgy, hogy tagállamának kiskereskedelmi villamosenergia-piacán nincs hatékony verseny.

²⁵ Például Dánia, Franciaország, Lettország, Olaszország, Portugália és Spanyolország esetében.

²⁶ Észtország, Finnország és Szlovénia.

²⁷ A százalékos növekedés a HHI 2021 és 2022 közötti átlagos változására vonatkozik a következő 12 tagállam esetében: Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Horvátország, Írország, Lettország, Litvánia, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Szlovénia.

²⁸ Lásd az ACER [kiskereskedelmi energiapiacról és fogyasztóvédelemről szóló 2023. évi piacfigyelési jelentésének](#) 10. táblázatát. Ebben az időszakban jelentősen több ellátó hagyta el a piacot, mint amennyi belépett.

²⁹ Például Lengyelországban, Olaszországban és Spanyolországban.

³⁰ Ausztria, Bulgária, Horvátország, Lengyelország, Litvánia és Szlovákia.

³¹ Azon 23 tagállam közül, amelyekre vonatkozóan adatok állnak rendelkezésre, 17-ben nőtt.

³² Azon 22 tagállam közül, amelyekre vonatkozóan adatok állnak rendelkezésre, 15-ben nőtt.

³³ ACER, 2024. évi piacfigyelési jelentés, [ACER-CEER_2024_MMR_Retail-1.pdf](#).

Beadványaikban a tagállamok naprakész tájékoztatást adtak azokról a nehézségekről, amelyekkel a versenyfeltételek javítása során szembesülnek³⁴, a négy leggyakrabban említett akadály pedig a következő:

1. alacsony ellátóváltási arány és/vagy alacsony fogyasztói szerepvállalás (11 tagállam);
2. egy erőfölényben lévő piaci szereplő hatása (10 tagállam);
3. a piac kis mérete (kilenc tagállam);
4. mérsékelt hozzáférés a nagykereskedelmi piachoz és egyéb versenyellenes gyakorlatok jelenléte a piacon (öt tagállam).

A tagállamok számára olyan „megbánásra okot nem adó” intézkedések állnak rendelkezésre, amelyek jelentősen javíthatják a versenyt, a piac hosszú távú rezilienciáját és a fogyasztók választási lehetőségeit. Ezek az intézkedések javítják az átláthatóságot, tisztességes hozzáférést biztosítanak az ellátók számára a nagykereskedelmi piachoz, és növelik a kiskereskedelmi szerződések rugalmasságát. Ismertetésük a következő szakaszban található.

A belső energiapiac koherenciájának biztosítása érdekében a tagállamoknak prioritásként kell kezelniük a meglévő jogszabályok alkalmazását, ugyanakkor szabadon dönthetnek az irányelvben foglalt közös célkitűzés eléréséhez szükséges forma és módszer megválasztásáról. Döntő fontosságú, hogy a tagállamok teljes mértékben végrehajtsák a villamosenergia-piac szerkezetéről szóló (EU) 2024/1711 irányelvvel módosított villamosenergia-irányelvet. E szabályok késedelmes vagy hiányos átültetése azzal a veszéllyel jár, hogy aláássa hatékonyságukat és meghosszabbítja az energiaellátás bizonytalanságát. A Bizottság megerősíti, hogy kész támogatni és felgyorsítani a vonatkozó uniós jogszabályok helyes végrehajtását.

1.4.1. A piaci verseny javítását célzó nemzeti intézkedések

A tagállami jelentések a villamos energiáról szóló irányelv megjelenése óta a verseny javítása érdekében bevezetett konkrét intézkedésekről számolnak be. A bevezetett intézkedések a következők voltak:

1. a nagykereskedelmi piachoz való tisztességes és átlátható hozzáférést biztosító intézkedések (16 tagállam);
2. összehasonlító eszközök³⁵ bevezetése (14 tagállam);
3. az eljárások egyszerűsítése az új ellátók belépésének megkönnyítése érdekében (12 tagállam);
4. a fogyasztóknak szóló hirdetések és tájékoztató kampányok (kilenc tagállam);
5. az erőfölényben lévő ellátókra vonatkozó egyedi kötelezettségek bevezetése (nyolc tagállam);
6. jogszabályi és szabályozási fejlesztések bevezetése (nyolc tagállam).

Egyes piaci szereplők erőfölénye – mind a termelésben, mind az ellátásban – továbbra is akadályozza a hatékony versenyt a villamos energia kiskereskedelmi piacain. Annak biztosítása, hogy az ellátók tisztességes és egyenlő hozzáféréssel rendelkezzenek a nagykereskedelmi piachoz – többek között villamosenergia-vásárlási megállapodások és a villamosenergia-piac reformja³⁶ által bevezetett kompenzációs különbözeti szerződések révén

³⁴ Mindössze három tagállam (Lettország, Svédország és Szlovénia) számolt be arról, hogy a versenynek nincsenek azonosítható akadályai.

³⁵ Ez az intézkedés a villamos energiáról szóló irányelv 14. cikke értelmében kötelező.

³⁶ (EU) 2024/1747 rendelet az (EU) 2019/942 és az (EU) 2019/943 rendeletnek az uniós villamosenergia-piac szerkezetének javítása tekintetében történő módosításáról.

– kulcsfontosságú a piac működéséhez, különösen a jelentős piaci koncentrációval rendelkező tagállamokban.

Az 5. cikk jobb végrehajtása érdekében a tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk, amelyek azáltal teremtenek piaci egyensúlyt, hogy valamennyi ellátó számára méltányos és tisztességes hozzáférést biztosítanak a nagykereskedelmi piachoz, és fenntartják a teljes átláthatóságot.

A versenyhez a nem fosszilis alapú rugalmasság előmozdítására is szükség van valamennyi kiskereskedelmi piaci szerződésben, beleértve a szabályozott piacokon kötött szerződéseket is. Tekintettel a hálózati korlátokra és a megfizethető energia iránti igényre, a rugalmas ellátási szerződések kulcsfontosságú megoldássá váltak.

Az intelligens fogyasztásmérők bevezetése elengedhetetlen a rugalmasabb ellátási szerződések lehetővé tételéhez. A rugalmasság mára számos kiskereskedelmi ajánlatba beépült – a dinamikus és a használati időhöz kötött árképzéstől kezdve a stabilitást és a reagálóképességet ötvöző hibrid modellekig –, új módokat kínálva a fogyasztóknak a számlák csökkentésére és a hálózat stabilitásának támogatására.

Franciaország és Spanyolország példája azt mutatja, hogy a rugalmasság szabályozott tarifák mellett is működhet olyan mechanizmusok révén, mint a nappali/éjszakai árképzés és a nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó struktúrák.

A tagállamoknak fel kell gyorsítaniuk az intelligens fogyasztásmérők bevezetését, amit a rugalmas ajánlatokban való részvétel maximalizálása érdekében egyértelmű fogyasztói szerepvállalási stratégiáknak kell támogatniuk. Ösztönözniük kell az összes ellátót, beleértve a szabályozott ellátókat is, amennyiben a fogyasztóvédelem megőrzése mellett megvalósítható olyan rugalmassági jellemzők beépítése, mint a használati időhöz kötött vagy a hibrid árképzés.

Ami a rugalmasság és az árszabályozás kombinációját illeti, a villamosenergia-piac szerkezetéről szóló irányelv 66a. cikkében foglalt keret biztosítja, hogy a háztartásokat és a kkv-kat még szabályozott árképzés mellett is ösztönözzék a fogyasztás csökkentésére. Több tagállam sikeresen alkalmazta ezt az elvet az energiaválság idején, emellett a tagállamok a 66a. cikkben meghatározott kritériumokat válságon kívüli időszakokban is végrehajthatják, védve a fogyasztókat és megőrizve az árjelzéseket.

2. A KERESLETOLDALI RUGALMASSÁG SZEREPE AZ ENERGETIKAI ÁTÁLLÁSBAN

2.1. A rugalmasság mint a fogyasztóközpontú, dekarbonizált villamosenergia-rendszer alapvető támogató eszköze

A keresletoldali rugalmasság támogathatja a hatékony, versenyképes kiskereskedelmi villamosenergia-piacot, és előnyökkel járhat mind közvetlenül a fogyasztók, mind a tágabb rendszer számára. A kiskereskedelmi rugalmasság aktiválása hozzá fog járulni az időszakos energiaforrások termelésének integrálásához, és lehetővé teszi a fogyasztók számára a jobb energiagazdálkodást. E rugalmasság megvalósításához olyan hatékony szabályozási keretre van szükség, amely védi a fogyasztókat, előmozdítja a méltányos hozzáférést és fenntartja a megfizethetőséget. Az intelligens fogyasztásmérési infrastruktúra központi szerepet fog játszani ebben a változásban.

Összességében lehetővé kell tenni, hogy azok a fogyasztók, akik aktívak kívánnak lenni, és rugalmasságot kívánnak biztosítani a piac számára, ezt megtehessék. Ehhez a fogyasztóknak egyértelmű jogi keretre, innovatív megoldásokra és termékekre van szükségük, amelyek lehetővé teszik a számukra, hogy élvezzék a választási lehetőségek, valamint a tisztességes árak és jutalmak előnyeit. Emellett a fogyasztók számára okos mérési rendszerek³⁷ és hatékony adathozzáférési intézkedések révén hozzáférést kell biztosítani azokhoz az információkhoz és eszközökhöz, amelyek alapján megalapozott döntéseket hozzanak.

Ugyanilyen fontos annak biztosítása, hogy a rugalmasságban részt vevő végfelhasználókat a szerződéses megállapodásokra, az átláthatóságra, valamint a termékekre és az árakra vonatkozó információkra vonatkozó szilárd biztosítékok védjék, az adatvédelem biztosítása mellett. A rugalmas kiskereskedelmi szerződéseket és különösen a dinamikus árat tartalmazó szerződéseket kínáló ellátóknak megfelelően tájékoztatniuk kell a fogyasztókat az ilyen ajánlatokhoz kapcsolódó kockázatokról és előnyökről.

Végezetül aktívan elő kell mozdítani a fogyasztók tudatosságát; a célzott kommunikációs kampányok és kezdeményezések segíthetnek kiemelni a rugalmassági részvétel lehetséges előnyeit és kockázatait, támogathatják a tájékozott szerepvállalást, és több fogyasztót ösztönözhetnek a részvételre.

2.2. A keresletoldali válaszhoz kapcsolódó programok

A villamos energiáról szóló irányelv 2. cikke 20. pontjának meghatározása szerint a „keresletoldali válasz” a villamosenergia-terhelésnek a szokásos vagy aktuális fogyasztási mintákhoz képest történő, a végfelhasználók általi megváltoztatása, válaszként a piaci jelzésekre – többek között időben változó villamosenergia-árakra vagy ösztönző kifizetésekre –, illetve válaszként a végfelhasználó által önállóan vagy szabályozási központba tömörítve tett, a keresletcsökkentés vagy keresletnövekedés – szervezett piacokon alkalmazott áron történő – értékesítésére vonatkozó ajánlat elfogadására.

A keresletoldali válaszhoz kapcsolódó programok általában áralapú („implicit”) és ösztönzőkön alapuló („explicit”) programokra oszlanak. Az ösztönzőkön alapuló keresletoldali válasz esetében a fogyasztók – gyakran harmadik félen keresztül – előzetesen megállapodnak abban, hogy közvetlen pénzügyi ellentételezés fejében csökkentik vagy megváltoztatják villamosenergia-felhasználásukat. A gyakorlatban ezt a fajta rugalmasságot főként a kiegyenlítő piacok, a kisegítő szolgáltatások és adott esetben a kapacitásmechanizmusok

³⁷ Az (EU) 2019/944 irányelv 2. cikke 23. pontjának meghatározása szerint az „okos mérési rendszer” olyan elektronikus rendszer, amely képes a hálózatra táplált villamos energia mennyiségét vagy a fogyasztott villamosenergia-fogyasztást mérni, amely a hagyományos fogyasztásmérőnél több információt biztosít, és amely egy elektronikus kommunikációs forma alkalmazásával képes adatokat továbbítani és fogadni tájékoztatás, figyelemmel kísérés és ellenőrzés céljából.

esetében alkalmazzák. Az aggregátorok döntő szerepet játszanak a háztartásoktól, a vállalkozásoktól és a kis ipari fogyasztóktól származó kisebb rugalmassági terhelések, valamint a tárolási erőforrások olyan volumenben megvalósuló kombinálásában, amely elegendő ahhoz, hogy érdemben részt vegyen a villamosenergia-piacokon és szolgáltatásokat nyújtson a rendszernek.

Az ösztönzőkön alapuló keresletoldali válasz lehetővé tételéhez elengedhetetlen annak biztosítása, hogy az aggregátorok, köztük a független aggregátorok átlátható és megkülönböztetésmentes feltételek mellett férhessenek hozzá a piacokhoz, és hogy a fogyasztók könnyen igénybe vehessék a szolgáltatásaikat.

A rugalmas kiskereskedelmi szerződések az áralapú keresletoldali válasz körébe tartoznak. Ebben az esetben a fogyasztók az idővel változó villamosenergia-árakra – például a használati idő szerinti díjakra, a dinamikus árképzésre vagy a kritikus csúcsidőszaki árképzésre – megfelelően reagálva anélkül igazítják ki a fogyasztásukat, hogy konkrét terheléscsökkentésre külön kifejezett kötelezettséget vállalnának.

2.3. Jogi keret

A tiszta energiáról szóló csomag bevezette a keresleti rugalmasság keretét, ennek körében meghatározta a piaci szereplők kulcsfontosságú szerepeit és felelősségi köreit, valamint a rugalmas kiskereskedelmi villamos energiát szabályozó módozatokat. A villamosenergia-piac szerkezetéről szóló irányelvvel³⁸ módosított (EU) 2019/944 irányelv, valamint a villamos energiáról szóló (EU) 2019/943 rendelet³⁹ (a továbbiakban: villamosenergia-rendelet, módosította az (EU) 2024/1747 rendelet⁴⁰) rögzíti a rugalmas kiskereskedelmi ajánlatok jogi keretét, többek között olyan rendelkezések útján, amelyek alapján a fogyasztók az elsődleges háztartási fogyasztásukhoz képest külön szerződést köthetnek a rugalmas terhelésre, például az elektromos járművek töltéséhez és a hőszivattyúkhoz kapcsolódóan.

A keresletoldali válasz akkor a leghatékonyabb, ha a fogyasztók a villamos energiáról szóló irányelv 5. cikkében előírt módon hozzáférnek a piaci alapú kiskereskedelmi árakhoz. Azokban a tagállamokban, ahol továbbra is árbeavatkozások vannak érvényben, ezek kivételét gondosan kell kezelni a megfizethetőség biztosítása érdekében, ugyanakkor lehetővé kell tenni a rugalmas villamosenergia-ellátási szerződéseket alátámasztó egyértelmű árjelzéseket.

A villamos energiáról szóló irányelv 11. cikke kiegészíti az ellátó szabad megválasztására és a piaci alapú ellátási árakra vonatkozó alapvető rendelkezéseket annak előírásával, hogy legalább egy dinamikus villamosenergiaárat tartalmazó szerződésnek rendelkezésre kell állnia a piacon az intelligens fogyasztásmérővel rendelkező végfelhasználók számára. Az átláthatóság és a bizalom biztosítása, valamint a megalapozott döntések megkönnyítése érdekében az ellátóknak a fogyasztók belépése előtt egyértelműen be kell mutatniuk a lehetséges előnyöket és kockázatokat.

Ezeket a rendelkezéseket megerősíti az aggregálási szerződésekről szóló 13. cikk, valamint a 15. és 17. cikk, amelyek meghatározzák az aggregálás útján megvalósuló, aktív felhasználókra és keresletoldali válaszra vonatkozó rendszert. A tagállamok kötelesek megkülönböztetésmentes hozzáférést biztosítani valamennyi villamosenergia-piachoz a

³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1711 irányelve (2024. június 13.) az (EU) 2018/2001 és az (EU) 2019/944 irányelvnek az uniós villamosenergia-piac szerkezetének javítása tekintetében történő módosításáról (HL L, 2024.6.26., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>).

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/943 rendelete (2019. június 5.) a villamos energia belső piacáról (átdolgozás) (HL L, 2019/158, 2019.6.14., 54. o., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>).

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1747 rendelete (2024. június 13.) az (EU) 2019/942 és az (EU) 2019/943 rendeletnek az uniós villamosenergia-piac szerkezetének javítása tekintetében történő módosításáról (HL L, 2024/1747, 2024.6.26., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>).

fogyasztók és az aggregátorok számára olyan megfelelő piaci mechanizmusok létrehozásával, amelyek valamennyi piacon lehetővé teszik a részvételt és a megfelelő értékelést.

A készülő szabályok, például a keresletoldali válaszra vonatkozó üzemi és kereskedelmi szabályzat⁴¹, amely közös uniós keretet határoz meg a piacok közötti rugalmasság aktiválására és ellentételezésére, valamint a keresletoldali válaszhoz szükséges adatok interoperabilitásáról szóló végrehajtási jogi aktus⁴², amely megkönnyíti a releváns adatokhoz való hozzáférést, várhatóan kiegészítik a meglévő keretet, és még inkább támogatják a keresletoldali válasz elterjedését. Emellett az intelligens készülékekre vonatkozó magatartási kódex⁴³ hozzá fog járulni annak biztosításához, hogy az intelligens otthonokban található csatlakoztatott eszközök zökkenőmentesen reagálhassanak a rugalmas ellátási szerződésekre, erősítve mind a fogyasztói részvételt, mind a rendszer hatékonyságát.

2.4. Az intelligens fogyasztásmérés mint alapvető támogató eszköz

Az intelligens fogyasztásmérők alapvető követelményt jelentenek a fogyasztók rugalmas energiafogyasztásban való részvételéhez, lehetővé téve az időalapú számlázást és a valós idejű betekintést, valamint támogatva az automatizálást. Emellett jobb és biztonságos hozzáférést biztosítanak a mérési és fogyasztási adatokhoz, és segítik a végfelhasználókat abban, hogy egyértelmű költségbecsléseket és testre szabott ajánlatokat kapjanak. Ez lehetővé teszi számukra, hogy megalapozott döntéseket hozzanak. Azokban a tagállamokban, ahol a bevezetés előrehaladottabb, a fogyasztók már most is élvezik a nagykereskedelmi piaci árakhoz kötött termékeket, amelyek a keresleti oldalon reagálóképességre ösztönöznek, és hozzájárulnak a rendszerköltségek csökkentéséhez.

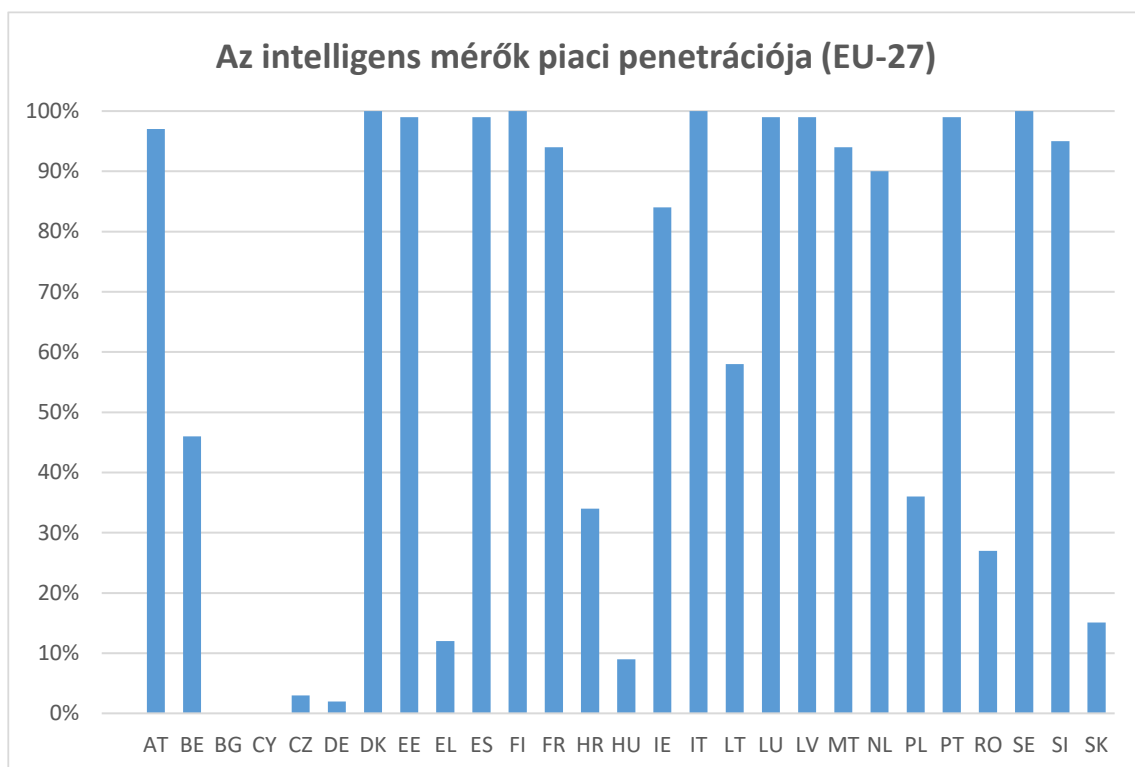
Bár az okos mérési rendszerek bevezetése Unió-szerte jelentősen előrehaladt, ennek mértéke továbbra sem egységes. Az ACER-CEER adatai⁴⁴ alapján az intelligens fogyasztásmérés penetrációs aránya az EU-27 egészére vetítve 2024 végén mintegy 60 % volt. Tizenöt tagállam ért el 80 % feletti penetrációs szintet, köztük tíz tagállam közel teljes lefedettséggel. Tizenkét tagállamban az arány továbbra is 80 % alatti, közülük hét tagállamban a lemaradás oka vagy a késedelmes bevezetés, vagy pedig az, hogy még döntés sem született a nagy léptékű bevezetésről. Az alábbi grafikon az intelligens fogyasztásmérők EU-n belüli elterjedtségét mutatja.

⁴¹ Az üzemi és kereskedelmi szabályzat jogalapja az (EU) 2019/943 rendelet 59. cikke (1) bekezdésének e) pontja.

⁴² E végrehajtási jogi aktus jogalapja az (EU) 2019/944 irányelv 24. cikkének (2) bekezdése.

⁴³ Az Európai Bizottság és a Közös Kutatóközpont weboldala az energetikai szempontból intelligens készülékekre vonatkozó magatartási kódexről, megtekintve 2025. szeptember 25-én; URL: <https://ses.jrc.ec.europa.eu/development-of-policy-proposals-for-energy-smart-appliances>.

⁴⁴ ACER-CEER, A kiskereskedelmi energiapiacról szóló 2024. évi piacfigyelési jelentés (2024. szeptember); ACER, A villamosenergia-piaci országismertető 2024. évi megfigyelési adatai (2025. július).

1. ábra: Az intelligens fogyasztásmérés bevezetése az EU-ban (az ACER-CEER 2024. évi piacfigyelési jelentéséből és az ACER országismertetőiből származó 2025. júliusi adatok alapján).

Az intelligens fogyasztásmérő rendszereknek rendelkezniük kell a villamos energiáról szóló irányelv 20. cikkében meghatározott funkciókkal. Az olyan funkciók, mint a validált mérési adatok szolgáltatása és a közel valós idejű adatszolgáltatás, amelyek tükrözik a kiegyenlítőenergia-elszámolási időszakot a nemzeti piacon, elengedhetetlenek a rugalmas fogyasztási mintákat jutalmazó energetikai szolgáltatások bevezetésének elősegítéséhez.

Ezenkívül a fogyasztóknak megfelelő tanácsra és tájékoztatásra van szükségük az intelligens fogyasztásmérők telepítése előtt vagy azzal egyidejűleg. Ez elengedhetetlen a fogyasztói bizalom kiépítéséhez és a megalapozott döntésekhez. Az ilyen tanácsadásnak és tájékoztatásnak nemcsak arra kell irányulnia, hogy felhívja a figyelmet a fogyasztók rendelkezésére álló lehetőségekre, hanem annak megértésére is, hogy a rugalmasságon alapuló készülékek (például hőszivattyúk, elektromosjármű-töltők vagy okosotthon-eszközök) hogyan működhetnek együtt az intelligens fogyasztásmérőkkel. Mindez elő fogja segíteni a rugalmasság hatékony kihasználásának felgyorsítását a kiskereskedelmi piacokon azáltal, hogy előmozdítja a rugalmas készülékek és az intelligens fogyasztásmérési infrastruktúra gyakorlati integrációját.

A mérési és fogyasztási adatokhoz való interoperábilis hozzáférés szintén elengedhetetlen az intelligens fogyasztásmérőkben rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázásához és a rugalmassági szolgáltatások megkönnyítéséhez. A Bizottság előkészíti a terepet a keresletoldali válasszal kapcsolatos adatok interoperabilitására vonatkozó konkrétabb technikai szabályok számára. A mérési adatokhoz való hozzáférés lehetővé tétele nemcsak a keresletoldali válaszhoz kapcsolódó szolgáltatások támogatásához elengedhetetlen, hanem az innovatív kiskereskedelmi ajánlatok előmozdításához is, valamint ahhoz, hogy a fogyasztók képesek legyenek aktívan kezelni fogyasztásukat és rugalmassági potenciáljukat.

E tekintetben három prioritás emelhető ki:

- **Gyors kiépítés:** annak biztosítása, hogy az intelligens fogyasztásmérőket késedelem nélkül telepítsék, és olyan funkciókkal lássák el, amelyek lehetővé teszik a dinamikus árakat, a közel valós idejű visszajelzést és az interoperabilitást a zökkenőmentes és biztonságos adathozzáférés érdekében.
- **Interoperábilis hozzáférés az adatokhoz:** Az adatokhoz való hozzáférésre vonatkozó uniós követelmények – többek között az (EU) 2023/1162 rendelet^{45,46} – biztosítják, hogy a rugalmassági szolgáltatásokban mind a szolgáltatók, mind a fogyasztók könnyen és hatékonyan felhasználhassák a mérési és fogyasztási adatokat.
- **Fogyasztói szerepvállalás:** a teljes hatékonyság érdekében az intelligens fogyasztásmérők bevezetését a legcélszerűbben egyértelmű kommunikáció, valamint otthoni kijelzők és digitális eszközök alkalmazása kíséri, amelyek lehetővé teszik a fogyasztók számára, hogy megtekintsék és megértsék fogyasztási és energiaköltségadataikat, és reagáljanak azokra.

2.5. A célnak megfelelő rugalmas kiskereskedelmi szerződések előmozdítása

A rugalmas kiskereskedelmi szerződések lehetővé teszik a fogyasztók számára, hogy árjelzések alapján kölcsönhatásba lépjenek a piaccal, szabályozzák saját villamosenergia-felhasználásukat és csökkentsék számláikat, ugyanakkor e szerződések révén a csúcsidőszakok is jobban kezelhetők. Ezek a szerződések támogatják továbbá a rendszerhatékonyságot és a megújulóenergia-termelés integrációját azáltal, hogy ösztönzik a fogyasztást azokban az időszakokban, amikor bőségesen rendelkezésre áll az alacsony költségű, alacsony szén-dioxid-kibocsátású villamos energia.

Különböző típusú rugalmas villamosenergia-ellátási szerződések léteznek, amelyek különböző fogyasztói profilok igényeinek felelnek meg:

- A nagykereskedelmi piaci árakon alapuló, dinamikus árat tartalmazó szerződések⁴⁷ olyan árjelzéseket adnak a fogyasztóknak, amelyek ösztönzik energiafelhasználásuk valós idejű kiigazítását. E szerződéseknek különösen a rugalmas eszközökkel, például elektromos járművekkel és hőszivattyúkkal rendelkező fogyasztók számára van jelentőségük, akik könnyen megváltoztathatják keresleti szintjüket, és jelentősen csökkenthetik energiaszámláikat.
- Használati időhöz kötött ellátási termékek, amelyek a napot korlátozott számú árintervallumra bontják (pl. nappali/éjszakai vagy csúcs-/völgyidőszakokra). Ezek kevésbé bonyolultak, kiszámíthatóbbak, és hozzáférhetők a rögzített terhelésáthelyezési képességgel rendelkező végfelhasználók számára.
- Hibrid szerződések, amelyek gyakran tartalmaznak rögzített és rugalmas árképzési elemet – azon fogyasztók számára, akik kiszámíthatóbb energiaköltségeket szeretnének. E szerződések lehetővé teszik a fogyasztó számára, hogy kihasználja a rugalmasság előnyeit, ugyanakkor elkerülje az áringadozásnak való teljes kitettséget is.

⁴⁵ A Bizottság (EU) 2023/1162 végrehajtási rendelete (2023. június 6.) az interoperabilitási követelményekről, valamint a mérési és fogyasztási adatokhoz való hozzáférésre vonatkozó megkülönböztetésmentes és átlátható eljárásokról (HL L 154., 2023.6.15., 10. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1162/oj).

⁴⁶ Az (EU) 2023/1162 rendelet átlátható keretet biztosít ahhoz, hogy a végfelhasználók és a jogosult felek időben, egyszerűen és biztonságosan hozzáférjenek a hitelesített múltbeli és a nem hitelesített, közel valós idejű mérési és fogyasztási adatokhoz. A rendelet olyan szabályokat állapít meg, amelyek megkönnyítik a piaci szereplők számára az adatokhoz való hozzáférést és az adatcsere interoperabilitását, miközben előmozdítják az energetikai szolgáltatásokat és a versenyt a kiskereskedelmi piacon.

⁴⁷ A dinamikus árképzést gyakran nevezik valós idejű árképzésnek (RTP), lásd például: Florence School of Regulation, „Dynamic Retail Electricity Tariffs: Choices and Barriers”, 2020.

- Kritikus csúcsidőszakokra vonatkozó árszabás, amely révén a villamosenergia-árak jelentősen emelkednek a túlzott kereslet vagy a szűkös kínálat időszakában (pl. amikor a megújuló energiaforrások hozzájárulása alacsony).

Ezek együttesen bőséges választási lehetőséget biztosítanak a fogyasztó számára, amely összhangban van a rugalmasságra való képességével és hajlandóságával.

Dinamikus villamosenergia-árat tartalmazó szerződések: A dinamikus árat tartalmazó szerződések a kiskereskedelmi árakat közvetlenül a nagykereskedelmi piaci árakhoz – jellemzően a másnapi vagy a napon belüli piachoz – kötik. Jelentős energiaköltség-megtakarítást kínálhatnak a rugalmas eszközökkel rendelkező és az árkockázat kezelésére hajlandó fogyasztók, például az elektromos járművek tulajdonosai vagy az intelligens fűtési rendszerekkel rendelkező háztartások számára, mivel alkalmazásuk esetén a fogyasztók bőséges megújulóenergia-termelés idején alacsonyabb árakat érhetnek el, a rendszer szűkössége esetén pedig magasabb áraknak vannak kitéve⁴⁸.

Az ACER-CEER adatai⁴⁹ szerint dinamikus árat tartalmazó szerződések 16 tagállamban állnak a háztartások rendelkezésére, ugyanakkor az ilyen szerződések alkalmazása csak néhány országban terjedt el számottevő mértékben⁵⁰. Számos olyan tagállam, ahol nagyon alacsony az intelligens fogyasztásmérők elterjedtsége, egyáltalán nem kínál dinamikus árat tartalmazó szerződéseket; ez alól csak néhány kivétel van. Ezeken a piacokon a támogató infrastruktúra hiánya magyarázza a rugalmas kiskereskedelmi ajánlatok hiányát, ami rávilágít arra, hogy a keresletoldali rugalmasság felszabadítása érdekében fel kell gyorsítani az intelligens fogyasztásmérés bevezetését.

A dinamikus villamosenergiaár-szerződések jogi kerete és fő elvei: A villamosenergia-irányelv meghatározása szerint a „dinamikus villamosenergia-árat tartalmazó szerződés” az ellátó és a végfelhasználó között létrejött olyan villamosenergia-ellátási szerződés, amely tükrözi az azonnali piacokon jelentkező árváltozást legalább a piaci elszámolás gyakoriságával azonos időközönként⁵¹. Az intelligens fogyasztásmérővel rendelkező valamennyi fogyasztó jogosult arra, hogy legalább egy ellátóval, illetve az országban több mint 200 000 fogyasztóval rendelkező ellátók bármelyikével dinamikus villamosenergia-árat tartalmazó szerződést kössön. A dinamikus árat tartalmazó szerződéseknek szorosan tükrözniük kell a fogyasztók számára a piaci áringadozásokat, lehetővé téve számukra, hogy ennek megfelelően reagáljanak. Az általános cél az, hogy a dinamikus árat tartalmazó szerződés hatálya alá tartozó végfelhasználók rugalmasan kiigazítsák fogyasztási szokásaikat, segítve ezzel a nagykereskedelmi árcsúcsok mérséklését.

A villamos energiáról szóló irányelv 11. cikkének (1a) bekezdése előírja, hogy bármely szerződés – beleértve a dinamikus villamosenergia-árat tartalmazó szerződést is – megkötése vagy meghosszabbítása előtt a felhasználókat tájékoztatni kell a teljes árról és annak lebontásáról, valamint arról, hogy az ár rögzített, változó vagy dinamikus-e. Bár dinamikus árat tartalmazó szerződés esetén nem lehetséges, hogy az ellátók hetekkel korábban közöljék a

⁴⁸ Az ACER 2025. évi piacfigyelési jelentéséből („A rugalmasság javítása: Hogyan segítheti elő a kiskereskedelmi szerződés megválasztása a fogyasztói rugalmasság érvényesítését?”) származó adatok és a Bizottság saját számításai alapján a villamosenergia-fogyasztók akár 40 %-os megtakarítást is elérhetnek, ha dinamikus árat tartalmazó szerződésre váltanak, és aktívan kezelik a fogyasztásukat.

⁴⁹ ACER-CEER, 2024. évi piacfigyelési jelentés az energia-kiskereskedelemről (3. melléklet).

⁵⁰ Az ACER villamosenergia-ágazatra vonatkozó országismertetői (2025. július) szerint a dinamikus árat tartalmazó szerződések penetrációja csak néhány tagállamban (FI, LV, NL, SE, ES) haladta meg az 5 %-ot.

⁵¹ „Dinamikus villamosenergia-árat tartalmazó szerződés”: az ellátó és a végfelhasználó között létrejött olyan villamosenergia-ellátási szerződés, amely tükrözi az azonnali piacokon – ideértve a másnapi és a napon belüli piacokat is – jelentkező árváltozást legalább a piaci elszámolás gyakoriságával azonos időközönként.

végző árat a fogyasztóval⁵², lehetővé kell tenni számukra annak egyértelmű közlését, hogy az azonnali piaci árak miként jelennek meg a fogyasztói árakban.

Továbbá, ami a fogyasztóvédelmet illeti, az (EU) 2019/944 irányelv 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban az ellátóknak teljes mértékben tájékoztatniuk kell a végfelhasználókat a lehetőségekről (pl. alacsonyabb költségek a fogyasztás olcsóbb időszakokhoz való igazításakor, részvétel a megújuló energiaforrások integrálásában), a költségekről és a kockázatokról (pl. árcsúcsoknak való kitettség, nagyobb számlaingadozás a rugalmasság nélküli fogyasztók számára). Ugyanilyen fontos tájékoztatni a végfelhasználókat a műszaki előfeltételekről, különösen a megfelelő intelligens fogyasztásmérők szükségességéről.

Hibrid szerződések: A dinamikus árat tartalmazó szerződések nem feltétlenül megfelelőek minden felhasználó számára. Egyes fogyasztók körülményei korlátozhatják a dinamikus árat tartalmazó szerződés keretében tanúsított rugalmasságukat. Más fogyasztók számára aggályos lehet, hogy az intenzív áringadozás időszakaiban pénzügyi kockázatot viselnek.

A közelmúltbeli energiaár-emelkedések még nyilvánvalóbbá tették ezt, rávilágítva arra, hogy olyan szerződéses lehetőségekre van szükség, amelyek rugalmasságot és stabilitást egyaránt kínálnak. A hibrid árképzéses szerződések stabilitást és rugalmasságot biztosítanak, ami ideális lehet azon fogyasztók számára, akik meg kívánják őrizni energiaszámláik kiszámíthatóságát, de arra is nyitottak, hogy villamosenergia-felhasználásuk módjának és időzítésének alakításával pénzt takarítsanak meg. A kiszámíthatóság és a reagálóképesség ötvözésével a hibrid szerződések a különböző fogyasztói igényekhez igazíthatók, és bizonyos fokú rugalmasság mellett bizonyos fokú biztonságot kínálhatnak, ezáltal nagyobb választékot, ellenőrzést és bizalmat biztosítva a fogyasztók számára energiafelhasználásuk kezelésében.

Az ACER-CEER⁵³ különböző típusú hibrid szerződéseket azonosít. Egyes hibrid szerződések célja, hogy megvédjék a fogyasztókat az áremelkedésektől, ugyanakkor továbbra is tükrözzék a piaci tendenciákat. Ilyenek például az árplafonok, amelyekkel a fogyasztó elkerülheti a váratlanul magas összegű számlákat. Más szerződések díjmentes vagy kedvezményes időszakokkal ösztönzik a fogyasztókat, hogy felhasználásukat ezekre az alacsonyabb költségű időszakokra helyezték át. Elektromos járművek esetében egyedi igényekhez igazodó szerződések is köthetők, amelyek a völgyidőszaki átalánydíjakat intelligens töltési ösztönzőkkel ötvözik. Az ilyen szerződések a kétirányú töltési képességek lehetővé tételével konkrét ösztönzőket nyújthatnak a fogyasztók számára ahhoz, hogy a járműhasználatot a csúcsidőszaki terhelés idejére, a töltést pedig az olcsó völgyidőszakra időzítsék.

A hibrid szerződések elterjedésének támogatása érdekében a tagállamoknak olyan szabályozási feltételeket kell teremteniük, amelyek lehetővé teszik az ellátók számára, hogy innovatív hibrid ajánlatokkal kísérletezzenek, miközben garantálják az átláthatóságot, az összehasonlíthatóságot és a fogyasztóvédelmet. Az ilyen termékek ár-összehasonlító eszközök révén történő láthatóvá tétele döntő fontosságú lesz ahhoz, hogy a fogyasztók megalapozott döntéseket hozhassanak, és elkerülhetők legyenek a félreértések.

Tagállami példák⁵⁴

⁵² Az (EU) 2019/944 irányelv 10. cikke (4) bekezdésében előírtak szerint.

⁵³ ACER-CEER, A kiskereskedelmi energiapiacról szóló 2024. évi piacfigyelési jelentés.

⁵⁴ Az e dokumentumban bemutatott példák csupán a szóban forgó szerződéstípusok szemléltetésére szolgálnak. Nem sorolják fel kimerítően az Unióban elérhető termékeket.

Finnországban a hibrid szerződés⁵⁵ a rögzített és a rugalmas árképzést ötvözi. A fogyasztók fix árat fizetnek fogyasztásukért, de csökkenthetik számláikat azáltal, hogy a fogyasztást olcsóbb díjszabású (pl. 1:00 és 6:00 közötti) időszakokra helyezik át. Előnyhöz juthatnak az olyan energiaigényes tevékenységek helyes időzítésével, mint az elektromos járművek töltése vagy a vízmelegítés, ugyanakkor a dinamikus árat tartalmazó szerződéshez képest elkerülhetik a jelentős áremelkedések kockázatát.

Ugyancsak Finnországban⁵⁶ a rögzített és rugalmas árképzés egy variációja a rögzített áras szerződést havi „fogyasztási hatással” ötvözi úgy, hogy a fogyasztók egy alkalmazáson keresztül kapott információk alapján kiigazíthatják villamosenergia-felhasználásukat annak érdekében, hogy kihasználják az olcsóbb napokat és órákat, ezáltal csökkentve végső villamosenergia-költségeiket.

Belgiumban egy szerződés⁵⁷ három rögzített időszakban kínál völgyidőszaki órákat, kombinálva az alacsony díjú és a nagyon alacsony díjú sávokat. A fogyasztók egy alkalmazáson keresztül tájékozódhatnak a különböző időszakokról, és optimalizálhatják fogyasztásukat. Az elektromos járművek tulajdonosai intelligens töltési funkciót vehetnek igénybe.

Franciaországban egy kifejezetten elektromos járművekhez kialakított szerződés⁵⁸ töltőállomást, külön villamosenergia-díjat és egy olyan alkalmazást foglal magában, amelyen keresztül a felhasználó figyelési és intelligens töltési szolgáltatásokhoz fér hozzá. Az ügyfelek az olcsó időszakokban feltölthetik járműveiket, és az intelligens töltési funkció révén optimalizálhatják a töltést és a megtakarításokat.

Kritikus csúcsidőszakokra vonatkozó árszabás: A villamosenergia-rendelet 7a. cikke különleges, csak villamosenergiaár-válság idején történő használatra szánt csúcsigénycsökkentési terméket határoz meg⁵⁹. Ez az ideiglenes és időhöz kötött szabályozott csúcsigénycsökkentési mechanizmus párhuzamosan létezhet a piaci alapú, kritikus csúcsidőszakokra vonatkozó árszabási ajánlatokkal. Ezek már léteznek néhány tagállamban, ahol az ellátók csúcsidőszakokra vonatkozó árszabási termékeket kínálnak annak érdekében, hogy a fogyasztókat a rendes kiskereskedelmi tevékenység keretében ösztönözzék a magas költségű időszakokban a kereslet csökkentésére. Az ilyen kereskedelmi, kritikus csúcsidőszakokra vonatkozó árszabási termékek a rendszeres kiskereskedelmi innováció és a fogyasztói választás részét képezik.

A választék növelése több ellátási szerződés révén: Az (EU) 2019/944 irányelv módosított 4. cikke megerősíti a fogyasztói jogokat annak biztosításával, hogy minden végfelhasználó szabadon választhassa meg villamosenergia-ellátóját, és egyidejűleg egynél több ellátási szerződést is köthessen úgy, hogy a fogyasztó helyszínén több mérési és számlázási pont

⁵⁵ A Väre által kínált „Välkky” szerződés.

⁵⁶ Az Oomi által kínált „Oomi Flex” szerződés esetében; a vállalat becslése szerint a villamosenergia-felhasználás időzítése miatt az e rugalmas szerződés hatálya alá tartozó fogyasztók 90 %-a fizet kevesebbet a teljes mértékben rögzített áras szerződéshez képest. A fogyasztók a rögzített díjnál többet fizethetnek, ha fogyasztásukat nem megfelelően időzítik. Az alkalmazás kulcsszerepet játszik azáltal, hogy tájékoztatja a fogyasztókat a legköltséghatékonyabb fogyasztási időszakokról.

⁵⁷ Az ENGIE által kínált „Epower Flexi-time” szerződés olyan nagyobb fogyasztású fogyasztók számára, akik villamosenergia-fogyasztásuk jelentős részét át tudják helyezni (például elektromos autókhoz, intelligens akkumulátorokhoz vagy programozható energiaigényes eszközökhöz kapcsolódóan).

⁵⁸ Az ENGIE által kínált „MA Recharge Intelligente” szerződés.

⁵⁹ Az (EU) 2019/944 irányelv 66a. cikkében deklaráltak szerint.

kapcsolódik egyetlen csatlakozási ponthoz. Ez a lehetőség okos mérési rendszerekkel vagy egyedi fogyasztásmérőkkel biztosítható⁶⁰.

Ez az új rendelkezés jelentős hatással van a kiskereskedelmi szerződések rugalmasságának előmozdítására. Különösen lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy villamosenergia-igényüket a terhelés jellegétől függően különböző szerződésekre bontsák. Ezért a fogyasztók az eszközeikre vonatkozó különböző szerződések alkalmazásával elégíthetik ki villamosenergia-szükségeiket. Például:

- Elektromos járművek: a felhasználók dinamikus vagy használati időhöz kötött szerződést választhatnak az elektromos járművek töltésére, és optimalizálhatják a költségeket azáltal, hogy a töltést az olcsó tarifájú időszakokra ütemezik.
- Hőszivattyúk: a fűtési terhelések fedezhetők használati időhöz kötött szerződéssel, vagy ha a telepítés ezt lehetővé teszi, dinamikus árat tartalmazó vagy hibrid szerződéssel.
- Háztartási alapterhelés: a háztartási kereslet fennmaradó része hagyományos, rögzített szerződéssel fedezhető, ami kiszámíthatóvá teszi a napi fogyasztást.

A szerződések ilyen szétválasztásával elkerülhető az olyan „mindent vagy semmit” megoldás, amellyel a fogyasztók akkor szembesülhetnek, ha a teljes háztartási fogyasztásukra vonatkozóan dinamikus árat tartalmazó szerződést fogadnak el. Ehelyett a háztartások kombinálhatják a stabilitást a rugalmassággal úgy, hogy keresletük egy részét megvédik minden árkockázattól, ugyanakkor a rugalmas terheléseknél hagyják érvényesülni a megfelelő árjelzéseket.

Kölcsönhatás a hálózati díjakkal: A hálózati díjak a villamosenergia-számla jelentős részét teszik ki⁶¹, és mivel a hálózati beruházások az elkövetkező években várhatóan növekedni fognak, ez az arány valószínűleg tovább fog emelkedni⁶². A költségeket tükröző hálózati díjak ösztönözhetik a kereslet csúcsidőszakokról való elmozdítását, csökkenthetik az általános rendszerköltségeket, és kiegészíthetik a rugalmas kiskereskedelmi szerződéseket⁶³. A hatékonyság maximalizálása érdekében a díjstruktúráknak tükrözniük kell a rendszerköltségeket, ösztönözniük kell a csúcsidőszakoki terhelésáthelyezést, valamint méltányosnak és megfizethetőnek kell maradniuk valamennyi felhasználó számára, beleértve a korlátozott rugalmassági potenciállal rendelkező felhasználókat is. A szűk hálózati keresztmetszetek csökkentésének előnyei várhatóan alacsonyabb rendszerköltségekhez vezetnek.

A költségeket tükröző hálózati díjak – az elosztási díjak kialakításáról szóló 2025. évi bizottsági iránymutatással⁶⁴ összhangban – összehangolhatják az ösztönzőket, és még inkább

⁶⁰ Az (EU) 2024/1711 irányelv (19) preambulumbekzdése szerint a mérési és egyedi mérési technológia, valamint az információs és kommunikációs technológia fejlődése ma már műszakilag lehetővé teszi, hogy egyetlen helyszínen több ellátó is működjön.

⁶¹ Az ACER-CEER kiskereskedelmi energiapiacról szóló 2024. évi piacfigyelési jelentése szerint a hálózati villamosenergia-költségek az uniós átlagos villamosenergia-számla 24 %-át teszik ki. Míg korábban a hálózati költségek nagyobb súllyal jelentek meg a villamosenergia-számlában, a közelmúltbeli villamosenergiaár-emelkedések miatt a fogyasztók által viselt teljes energiaköltségben elsődlegesen az energiakomponens volt meghatározó.

⁶² COM(2025) 4010 final, „Írnymutatás az energiarendszer költségeinek csökkentését célzó, időtálló hálózati díjakról”.

⁶³ A rugalmas elosztó hálózati díjak további ösztönzőt jelenthetnek a rugalmas fogyasztás ösztönzéséhez. Jelenleg már számos tagállam alkalmaz választható vagy kötelező „éjszakai” vagy használati időhöz kötött egyéb hálózati díjakat (ACER, „Unlocking flexibility: No-regret actions to remove barriers to demand response” (A rugalmasság felszabadítása: a keresletoldali válasz előtt álló akadályok felszámolását célzó, megbánásra okot nem adó intézkedések), 2025). A hálózati díjak vagy közvetlenül, hálózati szolgáltatási szerződésen keresztül, vagy közvetve, az energiaellátási szerződésen keresztül számíthatók fel.

⁶⁴ HL C, C/2026/126, 2026.1.28., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/126/oj>.

jutalmazhatják a kereslet változásait azokban a helyzetekben, amikor az ellátók dinamikus árat tartalmazó vagy hibrid szerződéseket kínálnak. A Bizottság ezért arra ösztönzi a tagállamokat és a szabályozókat, hogy gondoskodjanak arról, hogy a hálózati díjak tükrözzék a költségeket, és olyan rugalmassági jelzéseket adjanak, amelyek összhangban vannak a rugalmas kiskereskedelmi szerződésekkel. Ehhez szoros koordinációra van szükség a szabályozók, a rendszerüzemeltetők és az érdekelt felek között.

A rugalmasság fejlesztésének ösztönzése és támogatása érdekében a tagállamoknak a szabályozó hatóságokkal és az ellátókkal együttműködve különösen a következő szempontokra kell összpontosítaniuk:

- **A kiskereskedelmi termékek diverzifikálása** olyan dinamikus árat tartalmazó, használati időhöz kötött és hibrid termékek bevezetésének támogatása révén, amelyek korlátozzák a piaci kitettséget, ugyanakkor megőrzik az árjelzéseket annak érdekében, hogy az eltérő kockázatvállalási hajlandóságú és képességű fogyasztók rugalmas szerződést választhassanak.
- **Az innováció ösztönzése** az új piaci termékekre, például a hibrid szerződésekre vonatkozó kísérleti projektek és szabályozói tesztkörnyezetek támogatása révén. Ezt méltányos, időben korlátozott és megfelelő, társadalmilag kalibrált ösztönzőkkel kell kiegészíteni a rugalmas ajánlatok és támogató eszközök (pl. elektromos járművek és hőszivattyúk integrálása, intelligens vezérlők) kezdeti elterjedésének támogatása érdekében. Ezeket az ösztönzőket gondosan kell strukturálni a regresszió elkerülése, valamint annak biztosítása érdekében, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő és energiaszegény háztartásokat ne zárják ki.
- **A rugalmasság önkéntes és átlátható jellegének megőrzése**, és a különböző fogyasztói igényekhez történő hozzáigazítása, biztosítékokat nyújtva az energiaszegénységben élő és kiszolgáltatott helyzetben lévő felhasználók számára. A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a kiskereskedelmi ajánlatok juttassák a rugalmasságot, ugyanakkor védjék a részvételre kisebb mértékben képes fogyasztókat. A tagállamoknak azt is biztosítaniuk kell, hogy a fogyasztók megfelelő védelemben részesüljenek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, beleértve az agresszív telemarketinget és a félrevezető tájékoztatást, amelyek azt eredményezhetik, hogy a fogyasztók olyan dinamikus árat tartalmazó szerződést kötnek, amely nem felel meg az igényeiknek.
- **A célnak megfelelő intelligens fogyasztásmérési lehetőségek és az adatokhoz való optimális hozzáférés biztosítása** az intelligens fogyasztásmérők bevezetésének felgyorsítása és az adathozzáférés interoperabilitási követelményeinek teljes körű érvényesítése révén ((EU) 2023/1162 végrehajtási rendelet), ezáltal lehetővé téve a fogyasztók és a szolgáltatók számára az információkhoz való időben történő és biztonságos hozzáférést. Az intelligens fogyasztásmérők lefedettségére, a közel valós idejű adathozzáférésre és az automatizálási kapcsolatokra vonatkozó minimumszabványok garantálása az előírt funkciókkal összhangban (a villamos energiáról szóló irányelv 20. cikke), hogy a fogyasztók és a külső eszközök hatékonyan tudjanak reagálni.
- **A fogyasztók tudatosságának növelése** azáltal, hogy egyértelmű tájékoztatást nyújtanak az egyes szerződéstípusok előnyeiről, hátrányairól és megfelelőségéről. Ez magában foglalhatja a különböző kommunikációs platformokon és eszközökön keresztül folytatott egyértelmű és egyszerű kampányokat, amelyek kiterjednek az árképzésre, a különböző fogyasztói profilokra jellemző számlahatásokra, a kockázati forgatókönyvekre és a panasztételi csatornákra.

- **Szemléltető számla-összehasonlítások előírása a villamosenergia-ellátók számára,** amelyek bemutatják, hogy a fogyasztó a múltbeli fogyasztási adatok alapján mennyit fizetett volna dinamikus árat tartalmazó, rögzített vagy használati időhöz kötött ajánlatok alapján. Az ellátók független ügyfélkockázati profilalkotási módszereket is alkalmazhatnak a felhasználóval való szerződéskötés előtt. Az ellátókat kötelezni kell arra, hogy a nemzeti szabályozó hatóság által meghatározott szabványos formátumban tegyék közzé a kockázatmegosztásra és az ellentételezési elvekre vonatkozó releváns információkat. Ezenkívül a szerződés teljesítése során az ellátók egyedi igényekre szabott tájékoztatást és tanácsadást nyújthatnak annak érdekében, hogy segítsék a fogyasztókat fogyasztási szokásaik kiigazításában.
- **Az online összehasonlító eszközök számára annak előírása, hogy** a dinamikus árat tartalmazó különböző termékek által kínált árak mellett **mutassák be a fogyasztók kockázatnak való kitettségét és potenciális megtakarításait is** a rögzített áras vagy más, időben differenciált termékekhez képest. Ezeknek az eszközöknek semlegesnek kell lenniük, a bizalom biztosítása érdekében állami felügyelet alatt kell állniuk, és hozzáférhetőnek kell lenniük a digitálisan kevésbé képzett fogyasztók számára.
- **Az automatizálási technológiák** (pl. otthoni energiagazdálkodási rendszerek és intelligens termosztátok, elektromos járművek intelligens töltői, intelligens eszközök) **használatának előmozdítása,** amelyek segítik a fogyasztókat a dinamikus árképzés előnyeinek állandó manuális beavatkozás nélküli kihasználásában. Az intelligens készülékekre vonatkozó nemzeti kezdeményezések kidolgozása során a tagállamok felkérést kapnak arra, hogy az energetikai szempontból intelligens, interoperábilis készülékekre vonatkozó uniós magatartási kódexre építve ösztönözzék az interoperábilis és nyitott rugalmassági funkciókkal rendelkező készülékek elterjedését, ahelyett, hogy olyan nemzeti megközelítéseket dolgoznának ki, amelyek széttagoltsághoz vezethetnek például a fűtés, a szellőztetés, a légkondicionálás, vagy a háztartási gépek piacán⁶⁵.
- **A digitális befogadás és a méltányos hozzáférés kezelése** annak biztosítása révén, hogy a korlátozott digitális készségekkel vagy konnektivitással rendelkező fogyasztók ne maradjanak le. Az intézkedések magukban foglalhatnak offline hozzáférési pontokat, segélyvonalakat, papíralapú összehasonlító eszközöket és a fogyasztói szervezeteken keresztül nyújtott célzott támogatást. Ezek a lépések elengedhetetlenek ahhoz, hogy a rugalmas ajánlatok minden háztartás számára hozzáférhetők legyenek, és ne merüljön fel annak a kockázata, hogy a digitális akadályok miatt kihasználatlanok maradnak.
- **Annak biztosítása, hogy a nemzeti fogyasztói szervezetek és energiaszabályozók egyszerű útmutatókat dolgozzanak ki,** amelyek elmagyarázzák, hogy a dinamikus árat tartalmazó, a használati időhöz kötött vagy a hibrid szerződések mely fogyasztói profiloknak felelnek meg leginkább. Az útmutatóknak ki kell emelniük a kiszolgáltatót és energiaszegény fogyasztók rendelkezésére álló célzott biztosítékokat is, például a rugalmas szerződéseken belüli opcionális „számlastabilizáló” funkciókat. Ezek a mechanizmusok védik a háztartásokat a rövid távú volatilitástól vagy az ideiglenes szélsőséges áremelkedésektől, miközben fenntartják a kereslet áthelyezésére való ösztönzést. Kialakításuk történhet választható kiegészítőként, a kiszolgáltatót

⁶⁵ A Bizottság biztosítani fogja, hogy az aláíró gyártók magatartási kódexnek megfelelőként bejelentett modelljei megtalálhatók legyenek az energiacímke-köteles termékek európai nyilvántartásában, az EPREL-adatbázisban (URL: https://energy-efficient-products.ec.europa.eu/eprel_en?prefLang=hu&ettrans=hu).

csoportokra irányuló célzott intézkedésként vagy válságidőszakokban aktivált ideiglenes eszközként.

- **Az előrehaladás figyelemmel kísérése és jelentése.** A tagállamoknak és/vagy a szabályozó szerveknek figyelemmel kell kísérniük a dinamikus árat tartalmazó szerződések elterjedését és a fogyasztók villamosenergia-költségeire gyakorolt hatást, és a megállapításaikról benyújtott számolóval hozzá kell járulniuk a tényeken alapuló piaci kiigazításokhoz (a villamos energiáról szóló irányelv 11. és 59. cikke). A folyamatos, tényeken alapuló kiigazítások biztosítása érdekében a figyelemmel kísérésnek ki kell terjednie a méltányossági és elosztási eredményekre, a fogyasztói panaszokra és a védelmi intézkedések hatékonyságára. Ezzel összefüggésben ajánlott az egyéb rugalmas kiskereskedelmi szerződések alakulásának hasonló szempontok szerinti figyelemmel kísérése is.

KÖVETKEZTETÉSEK

A villamos energiáról szóló irányelv 5. cikke strukturált, de rugalmas szabályozási keretet biztosít a villamos energia kiskereskedelmi piacán végrehajtott állami árbeavatkozásokhoz. Lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy konkrét kihívásokra reagáljanak, feltéve, hogy ezek a célkitűzések összhangban vannak az általános gazdasági érdekekkel és a villamos energiáról szóló irányelv elveivel. Ez az alkalmazkodóképesség egyedi igényekhez igazodó szakpolitikai válaszokat tesz lehetővé, miközben megőrzi a belső energiapiac kohézióját. Az 5. cikkben felvázolt kritériumok iránymutatásul szolgálnak a villamosenergia-piac szerkezetéről szóló irányelv 66a. cikke szerinti válságspecifikus beavatkozások végrehajtásához is, vészhelyzetekben biztosítva a szabályozás következetességét. Azáltal, hogy a beavatkozásokat ezekre a konkrét esetekre korlátozza, az irányelv az ellátóvezérelt árképzésre vonatkozó piaci alapelv megerősítésével biztosítja, hogy a beavatkozásokra ritkán és időhöz kötötten kerüljön sor. A beavatkozásokat a hatékony verseny kialakítását vagy az energiaszegénység kezelését célzó strukturális intézkedéseknek kell kísérniük.

Az 5. cikk olyan reziliens és kiigazítható keretet biztosít, amely az egységes, dinamikus uniós energiapiac hosszú távú fejlődésének veszélyeztetése nélkül kezeli a közvetlen sebezhetőségeket. A Bizottság e jelentésben azokat a gyakorlatokat emelte ki, amelyek segítik a tagállamokat az 5. cikk jobb végrehajtásában. Az Európai Bizottság ebben a szakaszban nem javasolja új jogalkotási javaslat benyújtását az 5. cikkel kapcsolatban. A Bizottság azonban továbbra is figyelemmel kíséri az 5. cikk végrehajtását, és támogatja a kiskereskedelmi piacok rugalmasabbá tételét.

A közelmúltbeli fejlemények nyomon követése megerősíti, hogy a kiskereskedelmi rugalmasság egyre inkább a fogyasztóközpontú, megfizethető és reziliens energiarendszer megvalósításának fontos elemeként jelenik meg. Egyre több tagállamban állnak rendelkezésre dinamikus árat tartalmazó, használati időhöz kötött és hibrid szerződések, amelyeket az intelligens fogyasztásmérés fokozatos bevezetése és az adatokhoz való hozzáférés egyértelműbb szabályai támogatnak. Amennyiben ezek a feltételek fennállnak, a fogyasztóknak több lehetőségük van aktívan részt venni a piacon, kiigazítani fogyasztásukat, csökkenteni számláikat, és hozzájárulni az általános rendszerhatékonysághoz.

Az elemzésből ugyanakkor kiderül az is, hogy további előrelépésre van szükség. A rugalmas kiskereskedelmi villamosenergia-szerződések bevezetése felgyorsítható a villamos energiáról szóló irányelv és a villamosenergia-rendelet hatékony végrehajtásával, valamint olyan megfelelő keretek kidolgozásával, amelyek megkönnyítik a rugalmas ajánlatok rendelkezésre állását a piacon. A tagállamok és a szabályozó hatóságok ezért fontos szerepet töltenek be a

kulcsfontosságú érdekelt felek szempontjából a rugalmas kiskereskedelmi szerződések elterjedésének ösztönzésében, illetve a bevezetésük előtt álló akadályok felmérésében és enyhítésében.

A rugalmasság nem mozdítható elő a körülményekre való tekintet nélkül. Önkéntesnek és átláthatónak kell maradnia, és különböző fogyasztói igényekhez kell igazodnia, biztosítékokat nyújtva a kiszolgáltatók helyzetben lévő és az energiaszegénységben élő felhasználók számára. Az ilyen típusú kiskereskedelmi ajánlatok ott a leghatékonyabbak, ahol a rugalmasság valóban biztosítható, míg a szerepvállalásra kevésbé képes fogyasztók megfelelő védelmet igényelnek.

Felkérjük a tagállamokat, hogy alkalmazzák az e jelentésben leírt bevált gyakorlatokat a rugalmas kiskereskedelmi piaci szerződések előmozdítását célzó nemzeti koncepciók támogatása során. A dinamikus villamosenergia-árazás hatékony működéséhez a fogyasztóknak egyértelmű és átlátható információkra van szükségük az árakról és a villamosenergia-fogyasztásról, hogy megalapozott döntéseket hozhassanak. A konzultáció során kapott visszajelzések⁶⁶ megerősítették, hogy az átláthatóság és az összehasonlíthatóság elengedhetetlen a bizalom kiépítéséhez, miközben az intelligens fogyasztásmérés és az adatokhoz való hozzáférés terén továbbra is jelentős akadályok állnak fenn. Ilyen támogatás nélkül a számlaösszegek váratlan emelkedése alááshatja a bizalmat, és lassíthatja a rugalmasabb keresleti oldalra való átállást.

Ezzel párhuzamosan a szélesebb ügyfélkör igényeinek kielégítése érdekében fontos támogatni más rugalmas szerződések, például a használati időhöz kötött és a hibrid termékek bevezetését is. A nyilvános hozzászólások szerint a válaszadók határozottan támogatják a hibrid modelleket, amelyek kiegyensúlyozott megoldást jelentenek az árjelzések és a fogyasztóvédelem között. Ezért biztosítékok útján kell garantálni azt, hogy valamennyi szerződés önkéntes, átlátható és érthető maradjon, különös figyelmet fordítva azon fogyasztókra, akik esetleg kevésbé képesek felmérni az ilyen termékek kockázatait és lehetőségeit. Az érdekelt felek azt is hangsúlyozták, hogy arányos védelemre van szükség, különösen a kiszolgáltatók esetében, ugyanakkor óva intettek az olyan nyers intézkedésektől, amelyek gyengíthetik a hatékony árjelzéseket.

⁶⁶ Lásd az Európai Bizottság „Lakossági energiaügyi csomag – a fogyasztók védelme és a fogyasztói szerepvállalás növelése az igazságos átmenet során” címmel kezdeményezett nyílt konzultáció (14737. sz.) keretében kapott visszajelzéseket, „Ossza meg velünk véleményét!” portál, hozzáférés: 2025. szeptember 25.; URL: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14737-Lakossagi-energiaugyi-csomag-a-fogyasztok-vedelme-es-a-fogyasztói-szerepvallalas-novelese-az-igazsagos-atmenet-soran_hu.